

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio practica ...

De Conversatione Apostolica - A Curatoribus Animarum piè & fructuosè instituenda ; Complectens varios & solidos modos juvandi & consolandi diversorum Statuum Personas afflictas, præcipuè aegras & captivas ...

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1680

§. 5. Quomodo ad extremum supplicium disponendi & animandi sint Captivi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-49274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-49274)

194 *De Captivorum Confortatione Apostolica,*
iplos credere jubeat, Deum, qui fidelis est, & neminem reus
aut onerari supra vires patitur, ipsis perinde, ac olim SS. Ma-
ryribus adstaturū auxilio suo, effecturūmq; , ut magna cum
nimi æquitate, constantiāq; id omne, quod per Magistratū
ereturus est, sustinere possint, id quod ipsi haud dubiè in
bus, extremo supplicio affectis nō semel factū viderint, quod
minisse quoque ipsos jubeat, quodcunque supplicii decer-
dum sit, brevissimo tempore absolvi, atq; adeò æquissimo
& hilari animo tolerandū esse, si cum æterno & inexplicabili
supplicio comparetur, quod propter peccata sua in inferno
stinere debuissent, si Deus ipsos perinde, ut alios ejusmodi
catores, vel statim post peccatum ex hac vita avocasset, vel
statu peccati obduratos discedere permisisset. Certè si illi
nunc ob minora peccata in inferno cruciantur, hæc gratia
ret, ut in hanc vitā redire, suāq; delicta commeritis sup-
expiare possent, promptissimis, lætissimisque animis uterentur,
sa, quæ ullus unquam reus sustinisset, supplicia tolerarent.

§. X.

Quomodo ad extremum supplicium dispo-
nendi & animandi sint Captivi.

Quantopere coniti debeat Operarius, ut hoc in negotio
munus suum accuratè impleat, tam ex ijs, quæ sequenti
capite §. I. dicuntur, colligi potest; tum verò etiam ex
tet, quòd, cum ingens plerumque Populi multitudo ad
Reorum supplicia concurrat, tot Arbitros ac Testes suæ
officio peritiæ, charitatisque sit habiturus, quot Spectatores
& Auditores numeraverit. Porro cum aliqua sint, quæ
ca ejusmodi Reos ante sententiam mortis, aliqua post
aliqua demum post ipsam Rei mortem observanda sunt,
et illa majoris claritatis & ordinis gratiā sub distinctis
lis proponere, ita tamen, ut prius moneam Lectorem, cum
dem ferè sit Reorum ad extremum supplicium damnatorum
atque ægrorum in lecto morientium quoad dispositionem
animationem conditio, ideo pleraque, quæ sequenti capite
de ægro ad Confessionem, & S. Viaticum disponendo, &
adhortationibus, suspiriisque excitando, atque ad ultimum
denique luctam animando dicuntur, etiam in hac occasione
circa Captivos cum debita proportione observanda esse.

MEN

M E M B R U M I.

Quid ante sententiam fatalem sit observandum
Operario circa Captivos.

I. **A**Nte sententiam visendi erunt frequenter, cum plerumque variis tentationibus agitentur, & ex altera parte pluribus criminum vinculis impliciti, rudésque rerum piarum, & sæpe etiam obstinati sint. Proderit ergo prius totum statum Rei cognoscere, & tum ad seriam pœnitentiam disponere.

II. Curet, ut ob suum Zelum, aptas datas doctrinas, exempla vitæ habeatur à Reo in magno honore, ut tantò postea faciliùs ei se aperiat; si enim ignotus accedat, timendum est, ne minùs feliciter negotium succedat, & Confessarium talem Reus semper suspectum habeat.

III. Ante latam sententiam non expedit ejus audire Confessionem, ne timore supplicij peccatum reticeat, Horretur tamen interea ad recitationem Rosarij, aut aliarum precum; subministret pios libellos: suadeat præparationem ad confessionem generalem: doceat, quâ ratione se manè & vesperi DEO commendare debeat, quomodo saltem animo adesse divino Sacrificio, quâ ratione in voluntatem DEI se resignare, quomodo Animarum purgatorij meminisse, & consideratione vel cœlestium gaudiorum, vel infernorum cruciatum se solari possit.

IV. Non recipiat in se vitæ servandæ aut supplicij remittendi patrocinium, quia sic Reum non posset tam commodè disponere ad seriam pœnitentiam, accuratamque confessionem; semper enim Reus haberet spem vitæ à Confessario obtinendæ; quod si hac spe cadat, abalienaretur ab eodem, utpote qui causam suam non bene egerit. Poterit tamen in genere promittere, se nihil omissurum, quod in illius commodum cedere possit; quia tamen Justitiæ cursus suus relinquendus, & Magistratus tum propter obligationem, quam habet, scelera puniendi; tum propter maturam considerationem, quam in hujusmodi causis adhibet, non faciliè mutat sententiam, ideo suadere se dicat, ut in divinam voluntatem se penitus resignet, & quò prævisa tela minùs feriant, ad
N 2
quam-

quamcunque sententiam de manu Judicis non aliter atque manu ipsius DEI accipiendam se præparet.

V. Adhortetur illum sedulo, ut hoc tempore à DEO subsidium animæ concessio utatur serio, sæpius eliciat contritionis (quem in finem, si rudis sit reus, proderit ceptis verbis præire, aut quærere ex ipso, num doleat de catis, eò quòd DEVM velut summum bonum super omnia se dilectum tam graviter offenderit) imitètur SS. patres, ut Latronem in cruce; S. Mariam Magdalenam quorum historias proderit recensere: suadeat in superbia, commoda, quæ justitia injungit, DEO offerat pro peccatis suis, Christi doloribus uniat, pro animabus purgantibus suas, aut certè pro proprijs peccatis offerat.

MEMBRUM II.

Quid post latam sententiam sit observandum.

I. Cùm hoc in articulo versetur cardo salutis, Opus est DEVM sibi & DEO placare, omni, quo potest, studio studeat, orationibus, pœnitentijs, & subsidio spirituali, quod etiam expetito.

II. Ante omnia disponat Reum ad sententiam, quam æquo animo suscipiendam; ipse verò Reo non significari sententiam, sed per Ministros justitiæ significari curet, et ubi ubi eam intellexerit, tum primùm conetur eum per verba argumentis ad patientiam & resignationem excitare, quæ argumenta primarium jure merito locum habent, si patientis exemplum, quod proinde assiduò ipsi obponendum est, perque illud omnes tentationes, quæ, in genere, sive causa, sive alijs circumstantiis mortis decurrunt, solvendæ. Proximum ab hoc locum habet Exemplum, maximè eorum, qui simili genere mortis occurrunt, aut qui imbecillitatem sexûs fortitudine sua superant, horum ergo velut agmen obijciendum est Rei animo, quæ illa S. Augustino olim facta admonitio adijcienda fuerunt isti & istæ, & tu non poteris? Vehementer etiam leniendum Rei dolorem prodest, si singularis DEI erga ipsam bonitas clarè demonstratur, quæ ei gratiam fecit, quam

ritius Imperator olim pro speciali beneficio habuit (dum scilicet illi optio facta est, commissum scelus in hac aut altera vita luendi) & multis millibus hominum sceleratorum Deus non concessit, utpote quos misera & improvisa morte in sceleribus obire permisit. Hortetur ergo, ut pro tanto favore non tam verbis, quam ipso opere gratum sese exhibere conetur reus, atque ad mortem fortiter subeundam tanto accuratius se disponere studeat, quanto plura & efficaciora ipsi media DEVS ad hunc finem concessit, puta plenum rationis usum, carentiam dolorum corporis, presentiam & adhortationem continuam Sacerdotis, presentiam horæ mortis, agonis brevitatem, & similia, quæ proin paulò clariùs ei explicanda sunt. Tandem plurimùm conducet, bene explicare, quàm terribilem sententiam, coram quanta multitudine audire, quàm gravia, eaque æterna tormenta sustinere debeant damnari, quæ & ipse promeritus quidem fuisset, sed nunc in mitiqrem mutata sunt pœnam. Fortiter ergo sustineat illam, gratiasque DEO agat, quòd tam clementer cum illo procedat; exclamet proin cum S. Augustino: *Domine hic ure, hic seca, modo parcas in aeternum.* Non sunt condignæ passiones hujus temporis ad damnatorum pœnam, quæ revelata est nobis.

III. Ante omnia Confessionis & Eucharistiæ Sacramenta ritè suscipienda erunt. Pro Confessione autem hæc notanda sunt ex Laymanno lib. 8. tract. 6. c. 5. Primum. Secundum probabiliorem sententiam reum non esse obligatum ad manifestandum crimen morte vel mutilatione dignum, si intelligat, illud planè probari non posse. Secundum, post latam à Judice sententiam desinere in reo obligationem confitendi criminis, quod ante, quamvis injustè, negarat, quia finito judicio finitur etiam obligatio Rei. Tertium est, Reum ad vitanda gravia tormenta posse sine peccato crimen capitale sibi imponere, quia vita non est digna, ut tanto dolore servari debeat; imò posse etiam jurare æquivocando, docent teste Diana p. 3. tr. 5. ref. 7. communiter Doctores cum Navar. hinc absolvi potest. Quartum, si notetur eum in tortura, vel aliàs detulisse innocentem, obligari ipsum debere ad restitutionem famæ, maximè si innocentibus delatis impenderet periculum vitæ. Quintum est, ipsam mortem

tem Reo in pœnam scelerum commissorum solere imponi unde levis ipsi pœnitentiâ Confessario imponi potest. Idcirco est, enitendum esse Sacerdoti, ut, si reus odium aliquod in Judicem aut partem adversam, aut testem habeat, idcirco ex animo eiusdem evellere studeat.

IV. Si Confessarius satis manifestè intelligat, damnum esse innocentem, ordinariè tacere debet, nec monere eum ob tres causas. Prima est, quia communiter monetur, cum Judex secundum allegata procedat. Secunda est, si innotescat semel, tali modo reum esse liberatum, ut non mendum erit, ne alij sacrilegè crimen in confessione committat, ob similem spem mortis evadendâ. Tertia est, quia Confessarius Reorum Confessiones audiens dicat, hunc vel illum esse innocentem, de reliquis verò taceat, Judex colliget, talem esse reos, & crimen esse confessos.

V. Reo per Confessionem expiato, & SS. Corpore Domini refecto præter Confessarium, & ejus socium non expulsum plures cum eo conversari; ipsi verò de nulla re alia loquantur, nisi quæ ad salutem pertinet, omnem sermonem de peccatis, parentibus &c. præscindentes.

VI. Ultra duas horas colloquium non protrahatur, quies utrique detur ad respirandum; consulendum tamen in re ipsius Rei voluntati & necessitati, qui, si exoptet tale colloquium produci, parendum erit. Ut verò fastidium evitetur, proderit cum eodem nunc de rebus pijs loqui, nunc recitare Rosarium, aut Litanias, aut alias preces; nunc famulari admonere, ut quiescat, se interim dicturum horas suis orationibus fore ejusdem memorem; nunc reo quasi simulato, cum adstantibus de rebus sacris loqui, recessibus accommodatas temporibus historias, maximè de aliquibus generosâ morte defunctis.

VII. Ultima nocte imminente admonet Reum, ut non dormiat, ne timor mortis imminentis hominem nimis debilitet, & indispositum reddat dici sequentes necessarijs attentionibus, & imparem doloribus exantlandis. Expedit autem dormienti adesse quendam, qui, si necesse sit, consolari possit, quia tunc magis crescunt tentationes & desolationes.

M E M B R U M I I I.

Quid circa ipsam productionem & supplicium
Rei sit observandum.

I. Illuscente fatali die prima sit cura Sacerdoti, ut formato S. Crucis Signo, & invocato in vota DEO, eidem dies illa offeratur intentione optima; uniatur diei, quo Christus passus est; imploretur auxilium Sanctorum, præsertim Patronorum, & illius, cuius nomen gerit Reus. Detur opera, ut confiteatur iterum, lucretur indulgentias, conformetur voluntas cum divina, & alia exerceantur pietatis opera, usque dum carcere educatur: solatio erit magno, si indicetur pro ejus felici morte jam litatum DEO, pro anima verò denuò litan- dum. Spondeat quoque Sacerdos, se rogaturum plures, maxi- mè verò Spectatores post supplicium sumptum, ut pro eo preces & forè etiam indulgentias aliquas (maximè men- struæ Communionis, ubi earum facultas est) offerre di- gnentur.

II. Caveat, ne quidquam ad festinandam mortem pro- ferat; imò interrogatus à satellitibus vel alijs, an omnia sint absoluta? respondeat, sui muneris esse, cum reo de animæ salute agere, reliqua sui fori aut judicij non esse. Secundùm Vasquez tamen irregularitatem homicidij publici non incur- runt personæ privatae, sed tantùm ministri Justitiæ.

III. Curet, ut cum educitur reus, ejusque scelera publi- cantur; item cum ducitur ad locum supplicij, atque ad eum pervenitur, semper habeat preces commodas, quales peti pos- sunt ex Trostbrunn P. Vogleri & alijs, quamvis valde suase- rim, ut orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam cum Symbolo Apostolorum frequenter recitando præeat, & subinde convenientes actus variarum virtutum immisceat. Sæpe etiam SS. Passionis mentionem faciat, atque in memo- riam revocet, quomodo Christus raptus fuerit ad tribunalia, eductus, crucifixus &c. suasque actiones uniat illius actio- nibus.

IV. Cum fertur sententia decretoria, hortetur Reum, ut eam cum humilitate & resignatione magna de justissima DEI manu accipiat, rogétque DEUM ardentibus suspirijs & verbis

ferventibus, ut intuitu hujus feralis sententiæ dignetur eam sententia mortis aeternæ liberare.

V. Cùm reus ad mortem pergat, summopere curanda est, ne oculis huc illuc vagetur, obvios salutet, aut alloquitur, maxime amicos aut consanguineos, sed totis viribus unam animæ salutem incumbat. Si transeundum sit per templum vel crucem, juvabit Christum vel sacram ad declinato capite, aut forsitan etiam flexo poplite venerabilem opem gratiæ divinæ exposcere.

VI. Proderit in tam funesto itinere orare contra quod ut fiat suavius, nunc è libello preces recitentur, in memoria, prout affectus dictaverit, actus virtutum elicantur præsertim contritionis, fidei, spei, resignationis, invocantur &c. Sæpe tamen clamare non expedit, quia non raro turbatur animus rei & quodam horrore percellunt vocatationes hujusmodi. Curet, ut manibus teneat crucem, circumligatum sit rosarium, si quidem manus post tergum non revinctæ, tum enim ipse crucem ferat, & sæpius offerat & sculandam.

VII. Cùm in conspectum loci fatalis venerit, conetur adimere horrorem, vel minuere certè. Proderit exemplum S. Andreæ in memoriam revocare, & explicare, quo ante Christum montem Calvariæ ascenderit. Juvabit etiam quædam reperere voces illas: *Fiat voluntas tua, sic in celo & in terra: Domine non quod ego solo, sed quod tu mine, hic ure, hic seca; modo parceas in aeternum. Etiam si ciderit me, in eo sperabo.*

VIII. In ipso loco denuò & magno cum affectu interroget, num animum aliquid cruciet, vel remordeat contritionem? num iterum confiteri velit? an alia quapiam repugnantia impugnetur? adhortetur exquisitis verbis ad luctationem, in quâ si victor evadat, triumphaturus sit in aeternum. Num querat, num omnibus ignoverit? ingeminentur contritionis, resignationis, virtutum Theologicarum, suscipiatur osculum crucis, & ejusdem ad pectus amorosa applicetur.

IX. Ut majori cum alacritate vel ictum, vel lapsum recipiat, rursus polliceatur Operarius, se illius post mortem memorem futurum; nec unquam desistat à cohortatione ad patientiam. Curet, ut sæpe ingeminet SS. Spiritus

na JESUS, MARIA. Et, In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum.

X. Si fur ad suspendium damnatus, dum scalas ascendit, cupiat confiteri, censet doctus quidam Theologus, Sacerdotem vel petere posse à Judice, ut eum rursus demittat, quia Confessarius respectu animæ in reum jus habet fori interni: vel si nullus alius adlit modus, eminus eum absolvere posse propter datum signum confessionis.

XI. Quod si Reus omnino nunquam confiteri vellet, idem Doctor censet, ipsum posse invitum, & non confessum plecti, cum ex malitia & non tantum ex fragilitate in tale periculum se conjiciat. Tentanda tamen prius sunt omnia cum tali obstinato, & 1. Hortandus etiam flexis genibus, si opus erit ad curam animæ. 2. Recensendæ tragicæ historiæ impœnitentium, Inferorum pœnæ. 3. Irato vultu discessus simulandus. 4. Alius Reus admonendus, ut illi meliora suadeat consilia. 5. Redeat Operarius, & excuset factum; ostendat spem sanioris mentis & consilij, paratum se sanguinem pro ipsius salute fundere, si fieri possit, & DEVS velit. Si nihil hæc proficiant, cum adstantibus pro eo orandum erit, & reus monendus, ut idem faciat. 7. Si neque his aliquid proficiat, non desistat, sed in ipso etiam fatali loco eum suæ salutis admoneat.

M E M B R U M I V.

Quid post mortem Rei sit observandum.

Postquam Reum vitâ excessisse judicaverit, hortetur circumstantes Spectatores, ut animam defuncti Deo secum commendent, ut, si quid expiandum adhuc illi de peccatis restiterit, id per infinitam suam misericordiam & passionē ac merita Filij sui, ac Domini nostri JESV Christi condonare dignetur. Quod quidem hoc vel simili modo præstare poterit: *Perdilecti Spectatores, spectâstis agonem & luctam ultimam dilectissimi in Christo Fratris nostri N. cujus animâ, etsi ob mortem tãpiè & Christianè obitam merito speremus, ab Angelis in celos fuisse deportatam, quia tamè occulta nobis sunt admiranda Dei judicia, ideo, ut si quid fortè eidè adhuc in altera Vita expiandū restabit, id per infinitam Dei misericordiam, meritâq; copiosissima Christi Filij ejus, & omnium Electorum suorum*

suorum relaxetur, omnes illius nomine obsecro & obsecro
mecum animam illius omnipotenti Deo commendetur, &
melorationem Dominicam, & Salutationem Angelicam
citetis. Quibus dictis genuflectens dicere poterit clara
preces ex præscripto Ritualis Romani post egressum animi
dicendas, & circa finem sequentis capitis ponendas, vel
etiam cum Spectatoribus occultè Orationem Dominicam
Salutationem Angelicam dicere, eaque finitâ clarè pro-
nunciare poterit sequentia verba: *Requiem aeternam dona ei,
mine, & lux perpetua luceat ei.*

II. Postquã ab oratione surrexerit, valde expedire vide-
ut, quandoquidem tũ animi Spectatorum ob supplicii con-
cti horrore bene admodum dispositi creduntur, brevem ad
exhortatiunculam instituat, quã eosdem univèrsim ad timorẽ
Dei ob tam amarus peccatorum fructus, speciatim verò Pa-
tes ad bonam Filiorum educationem, liberos verò ad obe-
entiam parentibus, & cultũ Numini præstandum exhor-
Id quod hãc vel simili ratione præstari posset: *Per dilectos
datores, exhibuistis opus Christiana pietatis, pro quo defuncti
namine debitas vobis gratias persolvo, rogoq; ut etiam de
ceps eundem in precibus vestris commendatum habere mi-
mittatis. De reliquo, quoniã ad hoc triste spectaculum vos
curiositatis duntaxat gratiã, sed fructus etiã spiritualis
piendi causã confluisse credo, omnes vos in Domino adhor-
ut, quam olim Philosophus quidam sapientissimus Regi
suggererat, doctrinam atq; sententiã, hanc vos hodie ad
rissimo fratre vestro modo p̄se in Domino defuncto vobis com-
datam credatis, nimirum nihil incipe, priusquam exitum
sideres. O si dilectus frater noster, dum scelus, propter quod
do supplicio extremo affectus est, patravit, hunc tam amarus
illius exitum prius considerasset, profectò nunquã ad tam
tale facinus manus suas extendisset. Vos ergo, dilecti, ali-
damno, & exemplo respiscite; & discite, quòd, ut Deus
Prophetam Ieremiam verissimè dixit, malum & amarum
fuerit, reliquisse Dominum Deum suũ, & non fuisse timorẽ
ejus apud ipsũ. In omnibus ergo operibus vestris memoramini
novissima vestra, & in aeternum non peccabitis. Aliàs si
ob malam educationem, vel societatem, vel consuetudinẽ
malam reus ad scelus tantum perpetrandum inductus est.*

quod ex ipso facillè per colloquia ante mortem instituta intelligere licebit) poterit ex hac ipsa causa occasionem fructuosæ exhortationis desumere & imprimis breviter narrare historiolam de filio, qui, cum per scalas ad furcam ascenderet, Patrem ad se, quasi ultimum valedicturus, & secretum aliquod manifestaturus vocavit, & accedenti aurem dentibus abscidit: eò quòd per ipsius indulgentiam, huc esset adductus. Inferat proinde Operarius, idem facturum fuisse nunc defunctum, si socios aut parentes præsentés habuisset. Hortetur proinde Parentes, ut correptione liberorum invigilent; liberos, ut correptionem paternam recipiant, omnes verò, ut malam societatem & consuetudinem fugiant, ne in similes culpas, infamiámque ac supplicia incidant.

III. Denique, ubi domum regressus fuerit, imprimis debitas Deo, Cœlitibusque gratias pro felici successu tam difficilis functionis persolvat; subinde super actiones suas omnes cum captivo suo susceptas se reflectat, ut, si quid minùs dextrè à se peractum, vel certè minùs prosperè cessisse adverterit, deinceps in simili casu emendare queat. Quòd si verò aliunde cognoverit, aliquos in illo loco, in quo degit, sanguine vel cognatione reo conjunctos habitare, magnæ charitatis opus præstabit, si eos invisere, solari, &, quàm Christianè ac piè cognatus obierit, significare dignabitur, simulque admonbit, ut animæ illius in precibus suis sapiùs meminerint, facràque legi curent, & alijs Christianæ charitatis operibus juvent.

C A P U T VI.

DE APOSTOLICA ÆGRORVM ET MORIBVNDORVM VISITATIONE.

M O dum cum his agendi varij tradunt Authores, præcipuè P. Joannes Polancus in Methodo moribundos adjuvandi; P. Georgius Voglerius in libro suo, quem *Trost-Brunn* seu Fontem consolationum inscripsit: P. Georgius Mentzius de arte patiendi & compatiendi: P. Philippus Servius in *Amico Fideli*, sive modo juvandi moribundos. R. D. Georgius Pistorius in libello, quem spiritualementem Apothecam seu *die Geistliche Hauff-Apotecken* vocavit, & plures alij, ex quibus tamen ea duntaxat, quæ magis ad praxin quotidianam accommodata vi-

ta vi-